

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΦΙΛΟΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ. ΙΣΧΥΡΟΣ, ΣΥΜΠΑΘΗΣ

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ πραγματικὸς φίλος μας! Οἱ φίλοι τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς ἐνδέχεται κάποτε καὶ νὰ μᾶς βλάψουν καὶ νὰ μᾶς προξενήσουν ἀκόμη ἀνεπανόρθωτα κακά. Ἀπὸ τὴν φιλιαν ὅμως τοῦ Ἰησοῦ μας δὲν δύναται νὰ προέλθῃ εἰμὴ μόνον καλόν. Παρακολουθεῖ τὰ ἐλαττώματά μας καὶ τὰς πλάνας μας, ἀλλὰ δὲν τὰς καλύπτει διὰ νὰ μὴ μᾶς δυσαρρεστήσῃ, τοῦναντίον μάλιστα δὲν παύεται ὑπενθυμίζων αὐτὰς εἰς ἡμᾶς. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ ὠραιότερον καὶ πρακτικώτερον ἔργον ἐνὸς φίλου; Βεβαίως τὸ τοιοῦτον πληγώνει, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν «ἀξιοπιστότερα εἶναι τὰ τραύματα ποῦ προξενεῖ ὁ φίλος, ἀπὸ τὰ αὐθόρμητα φιλήματα τοῦ ἐχθροῦ». Κατὰ δὲ νεωτέραν λαϊκὴν τοιαύτην: «ὅποιος μ' ἀγαπᾷ μὲ κάνει καὶ κλαίω κι' ὅποιος μὲ μισεῖ μὲ κάνει καὶ γελῶ». Ἡ θεία γλῶσσα Τοῦ καταφερόμενη ὡς μάχαιρα μᾶς τραυματίζει, ὡς καυτήριον μᾶς καίει, ἀλλ' ὅχι διὰ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ ὑποφέρωμεν, εἰ μὴ διὰ νὰ μᾶς κάμῃ «συμμόρφους» πρὸς τὴν ἐνδοξον καὶ γλυκεῖαν εἰκόνα τοῦ θεοῦ χαρακτῆρος του, καὶ διὰ νὰ μᾶς προκαταρτίσῃ καταλλήλως διὰ τὸν τόπον, ὅπου Αὐτὸς ὁ ἴδιος φροντίζει νὰ μᾶς ἐτοιμάσῃ θεσιν», διὰ τὸν Οὐρανόν!

Ἄλλ' Αὐτὸς δὲν εἶναι μόνον ὁ εἰλικρινὴς φίλος, εἶναι συγχρόνως καὶ ὁ Ἰσχυρὸς! Ὅποσιν χαρὰν αἰσθανόμεθα, ὅταν ἀποκτῶμεν κατὰ τὸ πέρασμα τῆς ἐπιγείου ζωῆς μας, ἕνα φίλον ἰσχυρόν! Μεθ' ὀπόσεως δὲ ἐμπιστοσύνης τὸν πλησιάζομεν! Εἶμεθα πεπεισμένοι ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι, ἐκεῖνο ποῦ θὰ τῷ ζητήσωμεν, τὸ ἔχομεν ἤδη κερδισμένον. Ἄς μάθωμεν τῶρα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νὰ ἐρχώμεθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν μας, τὸν φίλον Ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὅποιον «ἐδόθη πᾶσα ἐξουσία ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς!» παρουσιάζοντες πρὸς Αὐτὸν μετὰ βαθείας ἐμπιστοσύνης ὅλας μας τὰς ἀνάγκας καὶ γενικῶς πᾶν ὅ,τι μᾶς ἀφορᾷ. Παρουσιάσον εἰς Αὐτὸν ὅλας τὰς ὑποθέσεις σου ὅχι μόνον τὰς μικράς, ἀλλὰ καὶ τὰς μεγάλας, τὰς μερίμνας ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας σου, ἀκόμη καὶ τὰς δδύνας τῆς ψυχῆς σου! Ὑπάρχει καμμία λεπτομέρεια τῆς ζωῆς σου, ἢ ὅποια δὲν τὸν ἐνδιαφέρει; Ὅχι. Δι' Αὐτόν,

οὐδέν, ἐξ ὧν σχετίζονται πρὸς τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀγαπητῶν του, εἶναι μικρὸν καὶ ἀξιοπεριφρόνητον. Δὲν μᾶς βεβαιώνει μάλιστα διὰ τοῦ Λόγου Τοῦ, ὅτι «καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἡμῶν εἶναι ἠριθμημέναι;» Καὶ δὲν νομίζετε ὅτι προσβάλλομεν τὸν ἀγαπητότατον Τοῦτον καὶ πιστὸν Φίλον μας, δοκιμάζοντες νὰ φέρωμεν ἡμεῖς τὰ διάφορα φορτία μας; διότι νομίζομεν ὅτι εἶναι μηδαμινὰ καὶ ἀνάξια λόγου, ὥστε νὰ τὰ ἐμπιστευώμεθα εἰς τὸν Κύριόν μας; Δὲν δεικνύομεν συχνότατα ἕνα εἶδος περιφρονησεως, ὅταν ὀμιλῶμεν πρὸς Αὐτὸν μόνον περὶ τῶν βαρυτέρων μας φορτίων, ἀμφιβάλλοντες μέσα μας, ἂν καταδέχεται νὰ ἀσχολῆται περὶ τῶν μικροτέρων, καὶ λησμονοῦντες, ὅτι δὲν εἶναι μόνον Φίλος Ἰσχυρὸς, ἀλλὰ προσέτι καὶ

ΦΙΛΟΣ ΣΥΜΠΑΘΗΣ

Τὸ νὰ αἰσθάνηται κανεὶς τὴν λύπην τοῦ ἄλλου, τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ οἴκτου. Τὸ νὰ συμπονεῖ ὅμως κανεὶς μαζῇ μ' ἐκεῖνον ποῦ πάσχει, τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν συμπάθειαν, ἢ ὅποια ὀμοιάζει πρὸς ἄνθος λεπτόν, τὸ ὅποιον, δυστυχῶς, ἀλλ' ἀληθῶς, πολὺ σπανίως φυτρώνει ἐδῶ στὴ γῆ. Διὰ νὰ συμπαθήσῃτε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σας, πρέπει νὰ αἰσθάνησθε μέσα στὰ στήθη σας τὰς φλόγας τῆς αὐτῆς καμίνου, ἢ ὅποια ἀνάπτει καὶ καίει τὰ ἰδικά του. Τὸ πολύτιμον μῦρον τῆς καρδίας σας πρέπει νὰ ἐκρεύσῃ πρὶν ἢ τὸ ἀλάβαστρον τῆς καρδίας τοῦ φίλου σας συντριβῇ. Παρόμοιόν τι δὲ συνέβη μετὰ τὸν Κύριον ἡμῶν; Ἐκεῖνος δὲν «ᾤφειλε κατὰ πάντα νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς τοὺς ἀδελφούς του, ἵνα ἐλεήμων γένηται»; (Εβρ.) Ὁ αὐτουργὸς τῆς Σωτηρίας ἡμῶν, «δὲν ἐτελειώθη διὰ παθημάτων»; Διὰ τί!..... Ἐνταῦθα θὰ ἔπρεπε νὰ σιγῆσωμεν, ἐὰν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δὲν εἶχεν ὀμιλήσῃ, εἰπὼν, ὅτι «Παθὼν ὁ ἴδιος καὶ πειρασθεὶς, δύναται οὕτω νὰ βοηθῇ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι πειράζονται». «Δὲν ἔχομεν, λοιπὸν Ἀρχιερέα, ὁ ὅποιος δὲν δύναται νὰ συμπάθῃ πρὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν», ἀλλὰ τὸν δυνατόν ἐν συμπαιθείᾳ Ἰησοῦν μας! Συμπαιθεῖα τοῦ Ἰησοῦ μου! Ὡ, ὅποια ἐνδοξὸς ἀλήθεια! «Εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὅποιος ἐλυπήθη περισσότερον πάντων τῶν ἀνθρώπων» (Ἦσα: νγ' 3). Ποθὼν δὲ νὰ φανερώσῃ τὴν συμπαιθεῖάν του, προσβάλλει εἰς πάντας ἡμᾶς τὸν ἐπίγειον βίον Τοῦ. Εἰς ὅλας τὰς περιόδους τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ τὰς καταστά-

σεις αὐτῆς θά τὸν συναντήσωμεν. Οὔτε ἐν βῆμα εἶναι δυνατὸν νὰ κάμωμεν, εἰς τὰς σκοτεινάς ἀτραποὺς τῆς ζωῆς μας, χωρὶς νὰ συναντήσωμεν ἐμπρὸς μας τὰ θεῖα ἴχνη Του! Ἐγνώρισε κατὰ βάθος τὴν ὁδύνην, καθ' ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς, ἀπὸ τοῦ πόνου τοῦ κατατρῶγοντος τὸ σῶμα, μέχρι τοῦ πόνου τοῦ κατασπαράσσοντος τὴν ψυχὴν!

ὦ, σεις δυστυχεῖς ἀδελφοί μου, οἱ ὅποιοι ἀπεκάμετε ἐπὶ τῆς ὁδυνηρᾶς κλίνης, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀπὸ τόσου καιροῦ κατάκεισθε, ἐξηντλημένοι ἐκ τῶν φυσικῶν πόνων, μάθετε, ὅτι καὶ Ἐκεῖνος ἐγνώρισε ὅλας τὰς συγκινήσεις τὰς ὁποίας προξενεῖ τὸ Σῶμα εἰς τὴν ψυχὴν! ὦ, σεις, προσέτι, οἱ ὅποιοι, κατατρῶγετε τὸν ἄρτον τοῦ πτωχοῦ, διὰ τῆς τοκογλυφίας καὶ τῆς αἰσχροκερδείας σας, καὶ σεις, οἱ ὅποιοι, ἐν τῷ ὠκεανῷ τῆς δυστυχίας σας συλλογιζέσθε τὴν ἀνατολὴν τῆς αὔριον, πληροφορήθητε ὅτι καὶ ἐκεῖνος ὑπέστη τὰ πλήγματα τῆς προδοσίας φιλαργύρου μαθητοῦ καὶ τῆς ἀγίας πτωχείας τὸ βάρος. Σεις τοὺλάχιστον ἔχετε ἓνα οἶον δῆποτε τόπον διὰ νὰ κατακλίνεσθε, Ἐκεῖνος ὅμως, ὁ ὁποῖος μετ' ὅλον τὸ ταπεινὸν τοῦ ἐξωτερικόν, τὸ ἀνθρώπινον, ἦτο καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, περιορίσθη μόνον εἰς τὸ νὰ μακαρίζη τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ, τὰ ὁποῖα ἔχουσι τὰς κατασηνωσεις των, καὶ τὰς ἀλώπεκας, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι τὰς φωλεὰς των, ἀφ' οὗ δὲν εἶχε ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίναί. Ἐλθετε καὶ σεις, ἀγαπητοί μου, τοὺς ὁποίους, μέχρι σήμερον, ἐκάλυψε ὁ κόσμος δι' ὑβρεων, διὰ συκοφαντιῶν, διὰ κακολογιῶν καὶ ἀδικιῶν, ἔλθετε νὰ ἀκούσητε ὅτι καὶ Ἐκεῖνος, καὶ μάλιστα Ἐκεῖνος, ἐγνώρισε τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ τὴν ἀχαριστίαν περισσότερον μάλιστα ἀπὸ σας. Ἀλλὰ καὶ σεις, οἱ ὅποιοι θρηνεῖτε ἐπὶ τοῦ νεοσκαφοῦς τάφου προσφιλοῦς σας, μάθετε ὅτι καὶ Ἐκεῖνος ἐδοκίμασε τὰ αἰσθημάτά σας, ἐπέρασε διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ τῶν θλίψεων, τὰ δὲ ἀνεκτίμητα δάκρυά Του ἔρρευσαν στοργικὰ πρὸ τοῦ τάφου τοῦ Λαζάρου, τοῦ φίλου Του. Σὰς παρακαλῶ νὰ ἀναζητήσητε καὶ ἀνεύρητε, ἔστω καὶ μίαν ἀτραπὸν τοῦ πόνου, τὴν ὁποῖαν νὰ μὴ ἐπέρασαν οἱ ἄχραντοι πόδες Του. Εἶμαι ὅμως βέβαιος, ὅτι δὲν θά ἀνεύρητε. Διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς, Αὐτὸς εἶναι ὁ Μόνος Ἰατρός τῶν πόνων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, τῆς ὁποίας τὰ αἰμάσσοντα τραύματα δύναται νὰ θεραπεύη. Οἱ λόγοι Του οἱ

τόσον γλυκεῖς, οἱ τόσον εὐχάριστοι, οἱ τόσον παρήγοροι, οἱ τόσον φωτεινοί, ἀλλὰ καὶ τόσον δυνατοί, κατορθώνουν, πίπτοντες ἐπὶ τῶν πονεμένων καρδιῶν, τῶν συντετριμμένων καὶ νεκρωμένων, ὡς δάκρυα συμπαθείας, ὡς σταγόνες δρόσου ἐπὶ τῶν καλύκων, ἡμιζήρων ἐκ τοῦ καύσωνος, ἀνθέων νὰ ἀναζωογονῶσι ταύτας. Συγκινητικὴ εἰκὼν!

ΔΙΑ ΝΑ ΓΙΝΩΜΕΝ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ!

Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ τὸν σκεπτόμεθα καὶ νὰ τὸν θαυμάζωμεν. Πρέπει νὰ τῷ προσφέρωμεν τὴν φιλικὴν ἀγάπην μας καὶ μάλιστα τόσον, ὅσον καὶ Ἐκεῖνος προσφέρει εἰς ἡμᾶς τὴν ἰδικὴν Του φιλικὴν Ἀγάπην. «Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς μας, ἐὰν ποιῆτε, πάντα, ὅσα ἐντέλλομαι ὑμῖν». Ἡ πρόθυμος ὑπακοή μας, λοιπὸν, καὶ ἡ ἐκτέλεισις μετ' ἀγάπης τῶν θεῶν ἐντολῶν Του ἀποτελεῖ τὴν ζωντανωτέραν ἀπόδειξιν τῆς μετ' Αὐτοῦ φιλίας μας. Θέλει ὅμως τὴν ὑπακοήν μας θεμελιωμένην, ὄχι ἐπὶ τοῦ φόβου, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐγκαρδίου εὐγνωμοσύνης μας. «Τοιοῦτος εἶναι ὁ ἀγαπητός μου· τοιοῦτος εἶναι ὁ Φίλος μου» (Ἄσμ. Ἀσμάτων). Δὲν πρέπει, λοιπὸν, νὰ αἰσθανώμεθα τὴν μεγαλύτεραν χαρὰν, ὅταν μανθάνωμεν πᾶν ὅτι ζητεῖ παρ' ἡμῶν;

Καὶ τί ζητεῖ; Ἰδοῦ, ζητεῖ νὰ τὸν ἀγαπῶ ὡς φίλος στοργικὸς, νὰ ἐκτελῶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ ἀγαπητός μας φίλος ζητεῖ, μετ' ἡμᾶς νὰ τὸν ἀκολουθῶ διὰ μέσου ὅλων τῶν ἀτραπῶν τῆς ζωῆς, τῆς εὐφημίας καὶ τῆς κακοφημίας καὶ νὰ εὐρίσκω ὅλην μου τὴν τέρψιν εἰς τὴν ἐκτέλεισιν ἢ εἰς τὴν ὑποταγὴν εἰς τὸ Ἅγιόν Του θέλημα. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀποτελῇ καὶ δι' ἐμὲ ζήτημα τιμῆς, τὸ νὰ ἀφιερῶ εἰς Αὐτὸν ὅλον τὸ εἶναί μου, τὴν σκέψιν μου, τὴν θέλησίν μου, τοὺς θησαυροὺς τῶν αἰσθημάτων μου, τὸ ἔχειν μου, ὅλην μου τὴν ζωὴν τέλος; Δὲν πρέπει νὰ ἦναι δι' ἡμᾶς ἡ γλυκυτέρα ἐνασχόλησις νὰ μνημονεύωμεν πάντοτε τοῦ ὀνόματός Του, τοῦ γλυκυτέρου τῶν ὀνομάτων τῆς γῆς, καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας, ἐν βαρεῖ λαῷ νὰ τὸν ὑμνολογῶμεν; Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐφάνη διὰ τοῦ Λόγου του τὸ φῶς τῆς τετυελωμένης διανοίας μου, ὁ ἀγιασμός τῆς ζωῆς μου; Ἐκεῖνον τοῦ ὁποῖου ἡ Ζωή, ἔδωκέ μοι τὴν σωτηρίαν, τὰ πάθη τὴν θεραπείαν τῶν παθῶν μου, ὁ Σταυρός Του, τὸ εἰσιτήριον τῆς αἰώ-

νίου χαρᾶς μου, ὁ θάνατος τὴν δικαιοσύνην μου, τὸ Αἷμά Του. τὴν ἀπολύτρωσίν μου, ὁ ὁποῖος με ἕνα λόγον μου ἔδωσε, τὸ τέλειον ὑπόδειγμα τῆς ἐξιδανικεύσεως τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος, καὶ μοῦ δεικνύει τὰ ὅρια, μέχρι τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὸν καὶ ὀφείλω νὰ τὸ ὁμοιάσω; Καὶ ἀφ' οὗ ὁ Λόγος του μᾶς φωτίζει καὶ μᾶς ἀγιάζει, καὶ ἀφ' οὗ τὸ Σῶμά του καὶ τὸ αἷμά του μᾶς δίδει ζωὴν καὶ μᾶς καθαρίζει ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, δὲν θὰ θελήσωμεν ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ φίλοι του, τοὺς ὁποίους Ἐκεῖνος καταδέχεται νὰ ὀνομάξῃ οὕτως νὰ εὐρισκώμεθα εἰς συχνότεραν ἐπαφὴν πρὸς Αὐτὸν! «Μεγαλύτεραν ἀγάπην ταύτης οὐδεὶς ἔχει, ὥστε νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ». Ἐκεῖνος ὅμως ὑπερηκόνησε τὸ ὄριον τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης δυνατῆς ἀγάπης καὶ ἐθυσιάσθη ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἐχθρῶν Του, τοὺς ὁποίους μόνον ἢ ὑπερβάλλουσα πάντα νοῦν ἀγάπη Του, καταδέχεται νὰ περιβάλλῃ με τὸ γλυκύτερον ὄνομα τῶν φίλων.

Ἄς μιμηθῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν Ἀγάπην Του καὶ ἄς εὐχηθῶμεν νὰ τὴν ἀποκτήσωμεν.

ὦ, Κύριε ἡμῶν καὶ Γλυκύτετε Σῶτερ Ἰησοῦς, Σὺ, ἡ πηγὴ τοῦ ἐλέους, τῆς συμπαιθείας, τῆς ἀγάπης, καὶ ἔχεις καὶ δεικνύεις τὰς στοργικὰς σου ιδιότητες πάντοτε καὶ ὅταν ἀκόμη εἴμεθα ἐχθροὶ σου, διὰ τοῦτο μᾶς ἀνέχεσαι. Σὲ ἰκετεύομεν λοιπὸν νὰ μᾶς θερμάνῃς τὰς καρδίας μας, ὥστε νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ ἡμεῖς διὰ σὲ μίαν ἀγάπην τόσον τελείαν, ὥστε νὰ ὑπερβάλλῃ πᾶσαν ἄλλην προσώπων ἢ πραγμάτων τῆς παρουσίας ζωῆς, νὰ μᾶς ὀδηγῇ ἐπὶ τῶν ἰχνῶν Του, ἵνα καὶ ὁ κόσμος γνωρίσῃ, ὅτι εἴμεθα διὰ παντὸς ἰδιοὶ Σου!

† Ὁ Μητροπολίτης Ἡλείας ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΙ ΔΩΡΗΤΑΙ

Ἄδελφοὶ Καρτσούνη δραχ. 100, Ἱερεὺς Θ. Παπαγιαννόπουλος δρ. 50, Δημ. Ράπτης δρ. 50, Χαρχαμπόπουλος καὶ Ἀθανασόπουλος δρ. 50, Ἄδελφοὶ Κούρτη δρ. 50, Περ. Σταυρόπουλος καὶ Σια, δρ. 50, Τσοῦνη καὶ Σια δρ. 50, Κ. Παναγιώπουλος δρ. 50, Ἀνδριόπουλος καὶ Παναγιωτόπουλος δραχ. 50, Παπαχρήστου καὶ Περίσης δραχ. 50, Κ. Βακρόπουλος δραχ. 35, Ἄδελφοὶ Τσοῦτη δραχ. 25, Ὁθων Γιαννικόπουλος δραχ. 25, Ἀθαν. Ζούβελος δραχ. 25, Ν. Μόσχας δραχ. 25, Γ. Ἀναστασόπουλος δρ. 25, Ἀρ. Εὐαγγελόπουλος δρ. 20.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Ἡ ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Πολλάκις συμβαίνει μερικὰ πράγματα ἀφορῶντα τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου νὰ θεωρῶνται παρὰ τῶν πολλῶν, ἂν, μὴ ἐπιβλαβῆ, τοῦλάχιστον ἀδιάφορα, ἐν τούτοις ὅμως αὐτὰ τὰ γεγονότα μαρτυροῦν ὅτι αἱ ἐλλείψεις αὐταὶ μονομερῶς μὲν λαμβανόμεναι κέκτηνται τὴν σημασίαν των, ἐν συνόλῳ δὲ μεγίστην τοιαύτην, καθ' ὅσον αὐταὶ μονομερῶς ἢ συνολικῶς παραβλάπτουσι τὸν χαρακτῆρα ἐνὸς καθηγητοῦ ταχθέντος χειραγωγοῦ καὶ ἀναμορφωτοῦ τῆς μαθητώσεως νεολαίας.

Καὶ λοιπὸν ὅλα τὰ προμνημονευθέντα προσόντα καὶ ἐπιστημονικὰ καὶ παιδαγωγικὰ καὶ ἠθικὰ θέλουν ναυαγήσει, καθ' ἣν περίπτωσιν ὁ καθηγητὴς θὰ ἐστερεῖτο τοῦ προσόντος τῆς ἐπιβολῆς εἰς τοὺς μαθητὰς του. Ἄνευ τῆς δεούσης ἐπιβολῆς τοῦ καθηγητοῦ, τάξις δὲν δύναται νὰ ἐπικρατήσῃ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς διδασκαλίας καὶ συνεπῶς πάντα τὰ ἄλλα πλεονεκτήματα τοῦ καθηγητοῦ ἐκμηδενίζονται. Ὁ καθηγητὴς ἀπὸ τῆς ἔδρας διακηρύττει μεγάλας ἐπιστημονικὰς καὶ ἠθικὰς ἀληθείας καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν ἄλλοι ἀπροσεκτοῦσιν, ἄλλοι παίζουσι, ἄλλοι ἕτερον μάθημα μελετοῦν, ἄλλοι, ὅπερ τὸ χειριστὸν, σαρκάζουσι, καὶ ἐμπαιζοῦσι τὸν καθηγητὴν των δημιουργοῦντες ἀκαταστασίαν καὶ θόρυβον ἐντὸς τῆς αἰθούσης.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὄχι μόνον μηδενία ὠφέλεια προσέρχεται, ἀλλὰ τοῦναντίον καὶ μεγίστη ζημία προσγίνεται εἰς τοὺς μαθητὰς. Καὶ δύναται τις μετὰ τὴν ὀδύνην εἰς τὴν καρδίαν νὰ εἴπῃ, ὅτι νέοι οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ποτε διεκρίνοντο ἐπὶ ἀξιαγάστῳ ἐπιμελείᾳ καὶ ἀξιοζηλεύτῳ χρηστοθησίᾳ, μαθηταὶ, λέγω, τοιοῦτοι νὰ διακρίνωνται πλέον καὶ δυστυχῶς νὰ ἀμιλλῶνται οὐχὶ εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ εἰς τὰς μεθόδους τῆς πονηρίας. Ἀναντιρρήτως τότε τὸ ἐκπαιδευτήριον ἐκεῖνο ἀντὶ ἠθικῆς μορφώσεως θὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἠθικὴν ἐξαχρείωσιν.

Ἀνάγκη λοιπὸν πᾶσα ἐπιβολῆς τοῦ καθηγητοῦ, ἐπιβολῆς, οὐχὶ διὰ τῆς τραχείας αὐστηρότητος καὶ βαναυσότητος, ἀλλὰ διὰ τῆς σοβαρότητος καὶ εὐγενείας αὐτοῦ, τῆς μορφώσεως τῶν μαθητῶν χωρούσης κατὰ τὸν ὁμαλῶτατον καὶ ἠπιώτατον καὶ οἱ-